NIEUWS UIT
ISRAEL
November 2016 / 5776
Nr. 11

SHIMON PERES
1923-2016

MEEST GECOMPLICEERDE VEILIGHEIDSOPERATIE
De begrafenis van de negende president van Israë

HET WESTEN BETOONT RESPECT
Laatste eer voor drager Nobelprijs

בית שלום
BETH-SHALOM

NIEUWS VANUIT DOORN

Hoe staat u er voor?

'Zij zijn het die scheuringen veroorzaken, natuurlijke mensen, die de Geest niet hebben' - Judas 1:19.

De onderlinge verdeeldheid in tal van gemeenten is in onze tijd schrikbarend groot geworden. Om die reden kunnen veel Bijbelgetrouwe christenen het er niet meer uithouden. Het ontbreken van eerbied voor God, schaamteloosheid, ontbrekende liefde voor de naaste, verloochening van de persoon van Christus, een oppervlakkige benadering van Gods Woord, dit alles kenmerkt meer en meer gemeenten.

Dit fenomeen, waar Judas over sprak, komt in de eindtijd weer op en laat ons zien hoe laat het is op de wereldklok. Henoch had een boodschap: *'Zie, de Here is gekomen met Zijn tienduizenden!* –Judas 1:14. Al in het 5e hoofdstuk van de Bijbel wordt gesproken over de terugkeer van onze Heere Jezus in heerlijkheid met Zijn van tevoren opgenomen gemeente. Houden wij als gemeente van Jezus Christus deze boodschap nog in ere?

Ik hoorde eens een bekende Zwitserse verkondiger zeggen: *'Er zijn 2 zaken die in de gemeente nauwelijks nog worden genoemd: Israël en de Opname.'* Deze passage is te lezen in *'De Judasbrief'* van Norbert Lieth. Ook al heeft deze Judasbrief maar één hoofdstuk, toch kun je er zoveel leerzame dingen uit putten. Aan de ene kant hoe de wereld en de gemeente er voor staan en aan de andere kant onze taak en onze hoop die wij in Jezus Christus mogen hebben. Zo legt Norbert Lieth op een makkelijke maar zeker niet minder duidelijke manier de verschillende verzen uit de Judasbrief uit.

Een heel belangrijke taak voor ieder christen is het brengen van het evangelie aan mensen om ons heen. Dit kan op verschillende manieren gebeuren. Kent u de *'Bijbelkiosk'* in Scheveningen? Ik, Raphael, was daar medio oktober om er een paar boeken te brengen en tevens om even kennis te maken. De *'Bijbelkiosk'* staat tegenover het *'Kurhaus'* op de boulevard. Uiteraard lopen daar heel veel mensen langs en lezen dan de woorden: *'De Bijbel Gods Woord!'* Dat staat in verschillende talen op de kiosk. Daar wordt soms gewoon maar met lachen en spotten op reageert. *'En toch,'* werd er tegen me gezegd, *'ze lezen het en wij kunnen voor deze mensen bidden.'* Aan de andere kant gebeuren er ook hele mooie dingen, waarin je dan Gods leiding kunt zien. Mensen die daarheen *'gestuurd'* worden en zo in aanraking komen met het evangelie en zich bekeren.

Het is voor deze mensen die zich daarvoor inzetten niet altijd even makkelijk om telkens weer naar die *Bijbelkiosk* te gaan. Soms gebeurt er weinig tot niets en vraagt men zich soms af: *'Waarom zit ik hier eigenlijk?'* Toch ontvangen ze steeds weer een knipoog van de Heere Jezus krijgen en worden ze op die manier bemoedigd om met dit belangrijke werk door te gaan. Wilt u ook voor deze mensen bidden en/of hen misschien een bezoekje ter bemoediging brengen als u in de buurt bent?

In onze spoedig wederkomende Heiland verbonden,

uw Raphael en Lea Roos

• • • **Van 16 t/m 26 december 2016 is ons kantoor gesloten** • • •

GELIEFDE VRIENDEN VAN ISRAËL

Shimon Peres was de laatste nog levende Israëlische staatsman die er vanaf het begin van de stichting van de staat bij is geweest. Hij is 66 jaar lang, vrijwel tot aan zijn dood toe, in staatsdienst geweest. Hij werd in 1923 in Polen geboren en kwam op 12-jarige leeftijd, nog voor de holocaust, naar het toenmalige Palestina. Ben Gurion bracht hem in 1947 in de binnenste cirkel, waar hij de beslissende man werd bij de opbouw van het Israëlische leger. In 1953 benoemde Ben Gurion hem tot directeur-generaal van het ministerie van Defensie. In die hoedanigheid moderniseerde hij het leger met de hulp van Frankrijk met de nieuwste wapens. In het kader van deze betrekkingen ontstond in de 50-er jaren het met legenden omgeven atoomcentrum in Dimona. In 1959 werd hij in het parlement gekozen en benoemde Ben Gurion hem tot staatssecretaris van Defensie.
Als Peres echter een oorlogsfiguur was gebleven, dan had hij niet zoveel internationale roem verworven dat veel vooraanstaande staatshoofden naar zijn begrafenis kwamen.
In een interview zei Peres eens: “Ik ben veranderd omdat de situatie is veranderd. Toen ik dacht dat Israël in gevaar was, zag ik het als mijn taak om Israël sterk te maken. Dat was echter geen optie, maar een moeten. Maar toen ik inzag dat we de weg naar vrede konden inslaan, ben ik veranderd. Oorlog is een moeten, vrede is een doel.” Hij heeft veel vroege jaren van zijn leven gegeven om Israël sterk te maken, zodat het in een oorlog overeind kon blijven.
Toen hij in 1974 minister van Defensie werd, was hij bekend als de havik in het Israëlische kabinet. Hij had zo zijn voorbehoud tegen territoriale compromissen en was een beslist tegenstander van een Palestijnse staat. Hij zette zich voor nederzettingen in, want dat waren de wortels en de ogen van Israël. Nederzettingen van de Sinaï tot het Jordaandal, zo verklaarde hij destijds, zouden de grenzen tegen aanvallen beschermen en Jeruzalem versterken. Maar als minister van Defensie had hij niet alleen te maken met nederzettingen langs de grens, maar ook met nederzettingen midden in Samaria, die hij aanvankelijk ook promootte en steunde.
Na de verkiezingen van 1984 werd Peres in de toen ontstane regering van nationale eenheid als premier populair en geliefd. Met een bezuinigingsplan redde hij het land, dat onder een inflatie van 415% te lijden had, van een bankroet en leidde het naar stabiliteit, groei en welvaart. Peres was bezig om tot nationale verlosser op te klimmen.
Gedragen door de gunstige wind van deze nieuwe populariteit richtte de man die eerst nederzettingen had gebouwd zich op het volgende project, namelijk vrede. Het was een besluit dat al zijn moeizaam verworven populariteit teniet zou doen. Eerst probeerde hij via geheime onderhandelingen koning Hoessein van Jordanië over te halen tot een vredesverdrag dat ook de Palestijnse gebieden zou omvatten. Maar koning Hoessein trok zich terug omdat Jordanië zich niet meer met een link met de Westbank wilde inlaten.
Daarop verloor Peres de verkiezingen van 1988 en als gevolg daarvan ook het voorzitterschap van de Arbeiderspartij aan Itzhak Rabin. De Oslo akkoorden met de Palestijnen, de golf van terreur van de eerste intifada deden zijn populariteit nog verder afnemen. Weliswaar won hij samen met Arafat en Rabin de Nobelprijs voor de vrede, maar hij verloor de verkiezingen van 1996 tegen Benjamin Netanyahu.
Zijn grootste vernedering was echter het verlies van de presidentsverkiezingen van 2000 tegen Moshe Katsav. Maar dat veranderde allemaal toen hij in 2007, 84 jaar oud, voor een periode van zeven jaar tot president werd gekozen.
Met zichzelf en met zijn vroegere tegenstanders verzoend, werd hij door iedereen geëerd en hooggeacht als de ‘laatste der Mohikanen’ van de zionistische revolutie en als Israëls collectieve grootvader. Uiteindelijk kreeg Shimon Peres wat hij verdiend maar zo lang niet had gekregen: erkenning, maar vooral de liefde van het volk.
Hij was, om het met bijbelse woorden te zeggen, een instrument in Gods plan om Israël te herstellen.
In de zekerheid dat God altijd weer instrumenten vindt om Zijn plan te volvoeren groet u hartelijk met shalom,

uw

4 **Coverstory**: Shimon Peres, 1923-2016

7 **Coverstory**: De meest gecompliceerde veiligheidsoperatie in de geschiedenis van Israël

10 **Cloverstory**: Het Westen betoonde respect, de Arabische wereld zweeg – in het beste geval

POLITIEK

9 Korte berichten

10 Israël manifesteert aanwezigheid in Oost-Jeruzalem

12 Netanyahu: Eis ontruiming nederzettingen staat gelijk aan etnische zuivering

13 Een vriendschap die tot het verleden behoort

15 De vijand van mijn vijand

16 Akkoord met een bijsmaak

MAATSCHAPPIJ

17 Korte berichten

19 Vrijheid van godsdienst op Joodse gedenkplaatsen op Westbank?

WETENSCHAP

20 Korte berichten

20 Hoopversneller

21 Tussen David en Goliath

COVERSTORY

שמעון פרס

SHIMON PERES

1923-2016

WIM MALGO INTERVIEWT SCHIMON PERES, 1976

Toen wij Shimon Peres als vertegenwoordigers van Beth Shalom 40 jaar geleden de vraag stelden: "Mijnheer Peres, hoe ziet u de toekomstige vrede voor Israël?", luidde zijn antwoord: "Ik geloof dat het hier om een kwestie van een decennium gaat".

Intussen zijn er vier decennia verstreken. En nog altijd is er geen vrede. De Jom Kippoer oorlog in 1973 was de directe aanleiding voor onze noodhulpacties voor Israël, omdat veel gewonde soldaten in verband met verloren ledematen prothesen nodig hadden. Zo konden we destijds in aanwezigheid van minister van Defensie Shimon Peres de eerste steen voor het Nationaal Prothesen Instituut leggen. Daarmee begon onze praktische liefdedienst in en voor Israël. Wat ons bijzonder raakte was de uitspraak die Shimon Peres toen deed: "Wat het recht van het Joodse volk op het land Israël betreft, deze aanspraak is gegrond op Gods belofte!"

Peter Malgo

Peres heeft de wording van de staat begeleid en na de stichting ervan bij alle belangrijke ontwikkelingen een rol gespeeld. Hij gold tientallen jaren lang als loser, maar tenslotte werd hij in het ambt van president van het land een zeer gewaardeerd leider.

Israël heeft afscheid genomen van Shimon Peres, die eind september op 93-jarige leeftijd is overleden. Men was erop voorbereid, want hij moest na een beroerte met een hersenbloeding twee weken lang op de intensive care verpleegd worden. Op 27 september tekende zich af dat zijn laatste uren waren aangebroken. Toen de persbureaus meldden dat zijn familieleden afscheid van hem gingen nemen, was de schrijfster van deze regels op een feestelijke receptie in Tel Aviv. Onder binnen- en buitenlandse diplomaten en politici, militairen en ambtenaren, journalisten en economische bonzen, intellectuelen, wetenschappers en kunstenaars hoorde men wat er ook op straat, aan de kiosk en in de winkel om de hoek te horen was: de dag nadert die de eerste dag in de geschiedenis van het land zonder Shimon Peres wordt. Waar je het oor ook te luisteren legde, niemand kon zich voorstellen dat het einde van een historische periode voor de deur stond en dat het land al spoedig zijn laatste founding father ten grave zou moeten dragen.

Peres heeft werkelijk geschiedenis geschreven, en dat al vóór de stichting van de staat. De in 1923 in Polen geboren Szymon Perski volgde in 1934 met de rest van het gezin zijn al in 1932 naar het nog niet zelfstandige Israël geëmigreerde vader. In Polen achtergebleven familieleden werden het slachtoffer van het naziregime. Peres, die ervan had gedroomd om herder of dichter te worden, verwierf in 1941 zijn eerste openbare betrekking als secretaris-generaal van de jeugdbeweging van de Histadrut (vakbeweging). De Israëlische diplomaat Yissakhar Ben Yaacov noteerde in zijn memoires: "Peres' engagement was in korte tijd op alle terreinen te merken. Hij presenteerde zijn ideeën en voorstellen helder en duidelijk (…) Hij had zich ten doel gesteld (…) op een tot dan toe ongekende schaal vernieuwingen door te voeren." Verder berichtte hij dat sommigen het ergste vreesden, terwijl anderen "Peres' intellectuele en politieke begaafdheid al vroeg" zagen en dat David Ben Gurion Peres zijn onbeperkte vertrouwen schonk. Ben-Yaacov zette verder uiteen: "In mijn dagboek heb ik me meer dan eens met de persoonlijkheid van Peres beziggehouden. Zo stelde ik in 1943 vast dat Peres in de Joodse staat die in de toekomst hopelijk zou ontstaan, een van de optimale kandidaten voor het ambt van premier was. Deze inschatting deelde lang niet iedereen. Peres had veel tegenstanders, destijds in de beweging en later ook in de politiek" (Leven voor Israël, herinneringen van een diplomaat, pag. 54-55.)

Deze woorden karakteriseren Peres en zijn carrière op treffende wijze, want hij heeft wel hoge posten bekleed, echter meestal niet boven aan de top, maar als plaatsvervanger, als tweede man van de ploeg. Helemaal aan de top kwam hij eerder door een 'keten van ongelukkige omstandigheden', zoals na de moord op Rabin, toen hij interim-premier werd. De lijst van zijn functies is lang. In de loop van zijn 75 jaar activiteiten voor de staat Israël bekleedde hij voor en na de Onafhankelijkheidsoorlog diplomatieke en militaire posten, was hij 48 jaar lang lid van het Israëlische parlement (namens vijf politieke partijen), en was hij onder andere minister van Financien, Defensie en Buitenlandse Zaken, vicepremier alsook twee keer premier en zeven jaar president van het land (2007-2014).

Aan Peres kleefde de faam van de 'eeuwige verliezer', want hij kwam slechts uit één verkiezing als winnaar uit de bus, maar pas in de tweede ronde, en bij zijn tweede kandidatuur eveneens pas in de tweede stemronde. Toch was het juist zijn verkiezing tot president die hem in een ander daglicht stelden. In de wereld waardeerde men Peres sindsdien vanwege zijn (sommigen zeggen moedige, anderen beweren naïeve) poging om samen met zijn politieke tegenstander Yitzhak Rabin vrede met de Palestijnen te sluiten. In Israël zelf veranderde ook de in 1994 aan hem met Rabin en Arafat toegekende Nobelprijs voor de vrede niet veel aan zijn imago als dromer, die veel mensen als arrogant of grootheidswaanzinnig beschouwden. Gezien dit imago en vanwege aan hem toegeschreven eigenschappen als extreme zelfbeheersing en een grote terughoudendheid zag men de verdiensten van deze man, die zo'n stempel op de geschiedenis van Israël hebben gedrukt, nogal eens over het hoofd. Ofschoon men niet had vergeten dat hij de architect van het Israëlische kernprogramma was, medeoprichter van Israel Aerospace Industries, eind jaren '80 de economie van het land voor een ineenstorting had bewaard, en hoewel men er trots op was dat hij de legendarische bevrijdingsactie van de gijzelaars in Entebbe had doorgezet, bleef dit in verband met politiek actuele problemen lange jaren eerder op de achtergrond. Daarom was Peres voor de een de man die ooit de eerste nederzettingen in Judea en Samaria had ingewijd, later de Akkoorden van Oslo sloot en zich aan Sharons zijde sterk maakte voor een Israëlische terugtocht uit de Gazastrook. Hij was zowel de man die met binnenlands omstreden militaire acties in verband stond alsook degene die in 1985 als regeringshoofd de vergaande terugtocht van het Israëlische leger uit Libanon verordende en later het Peres Centrum voor Vrede oprichtte.

Wie zijn tijd vooruit is en verder denkt dan zijn neus lang is, wordt vaak als een dromer gezien. In Israël begrepen veel mensen pas heel laat dat

de dromen van Peres eigenlijk concrete visies voor het land en volk waren. Ook al vergeven velen hem sommige erfenissen van zijn politieke carrière niet, iedereen was toch in elk geval tijdens zijn periode als president overtuigd van de visies van Peres om Israël op het punt van het onderzoek naar de menselijke hersenen aan de wereldtop te brengen en de digitale communicatie als een unieke kans voor de vooruitgang van de mensheid te zien. Een man die allang grootvader en overgrootvader was, veroverde in die tijd met zijn boodschappen op Facebook, Twitter en Instagram vooral de harten van veel jonge mensen. Je hoefde hem daardoor niet alleen de jongste en meest innovatievriendelijke senior van het land te noemen, je kon er ook niet omheen zijn liefde voor zijn volk en zijn land te erkennen, waardoor men tenslotte een enorme waardering voor hem kreeg.

Peres, die men vaak een dromer noemde, kwam in 1923 als Szymon Perski in Polen ter wereld. In 1934 emigreerde hij naar het nog niet onafhankelijke Israël.

Peres trouwde in 1945 met Sonja Gelman, die hij tijdens zijn tijd in het jongerendorp Ben Shemen had leen kennen. Uit het huwelijk werden een dochter (wier echtgenoot Rafi Walden later de lijfarts van Peres was) en twee zoons geboren, op wie Peres (een man die ondanks zijn leven in de openbaarheid veel aandacht aan zijn gezin besteedde) al even trots was als op zijn acht kleinkinderen en drie achterkleinkinderen. Zijn vrouw Sonja trad nauwelijks aan zijn zijde in het openbaar. Toen Peres in 2007 tot president werd gekozen, besloot zij niet met hem naar de residentie in Jeruzalem te verhuizen. Zoals zij tot haar dood in 2011 niet met haar man samenwoonde, vonden beiden ook gescheiden de laatste rust. Sonja werd op haar wens in het jongerendorp Ben Shemen bijgezet, terwijl de negende president van Israël op 30 september 2016 naar zijn laatste rustplaats op de Herzlberg in Jeruzalem werd gebracht. Boven de rouwplechtigheden zweefde een zin die president Reuven (Ruvi) Rivlin op de eerste dag na de dood van Peres – op de eerste dag van het land zonder Shimon – had uitgesproken: “Wij nemen afscheid van een man die een heel volk op de vleugels van zijn visies heeft gedragen”.

Antje Naujoks

De meest GECOMPLICEERDE VEILIGHEIDSOPERATIE in de geschiedenis van Israël

De begrafenis van Shimon Peres, de negende president van Israël, viel op een vrijdagmorgen voor het Joodse Nieuwjaar, dat de zondagavond daarop gevierd werd. Bijna 100.000 Israëli's wilden deze tijd benutten voor een vakantie in het buitenland. Met meer dan 10% van de totale bevolking op weg naar het internationale vliegveld Ben Gurion stond het personeel daar een van de drukste dagen van het jaar te wachten. Echter, dat zou tenslotte niet de eigenlijke uitdaging blijken te zijn, maar veeleer de extra verwerking van de aankomst van staatshoofden, regeringsleiders en leden van koningshuizen. Zij kwamen binnen enkele uren tijd in groten getale opdagen, voor een deel met hun limousines, om nog maar niet te spreken van de massa's mediavertegenwoordigers die hen begeleidden. Er moesten ongeveer 90 extra binnenkomende vluchten verwerkt worden. De meeste gasten bleven maar kort in het land, zodat ook hun vertrek binnen enkele uren gecoördineerd diende te worden. Daarbij had Israël niet alleen met protocollaire aangelegenheden te maken, want natuurlijk moest men ook rekening houden met speciale wensen van deze gedistingeerde gasten. Daaroverheen lag een strikt tijdschema, vooral omdat het om een staatszaak ging en gegarandeerd moest worden dat alle zaken ruimschoots voor het begin van de sabbat waren afgewikkeld. Vanaf het vliegveld kon men tenslotte bekendmaken dat men niet alleen alle bijzondere vluchten en hun gasten stipt en overeenkomstig hun stand had afgewikkeld, maar dat dankzij een uitstekende planning en veel extra opgetrommeld personeel ook de vakantiegangers keurig op tijd waren afgehandeld. Men had binnen een korte voorbereidingstijd alles zo geregeld dat er elk uur 34 startende en landende vliegtuigen afgehandeld konden worden.

Uiteindelijk was het goed dat de begrafenis voortvarend na de dood van Pers was georganiseerd. De in het jodendom vereiste periode van 24 uur na de dood was weliswaar niet haalbaar geweest, maar door de sabbat en de feestdagen was er qua tijd net zo weinig speelruimte als de hotels in Jeruzalem passende accommodatie hadden gehad. Hotels van Tel Aviv in de planning betrekken had niets opgeleverd; het had juist definitief het schier onmogelijke geëist van de verantwoordelijken voor de veiligheid. Het was na de begrafenis van de vermoorde premier Yitzhak Rabin de grootste en meest gecompliceerde veiligheidsoperatie in de geschiedenis van Israël.

Vertegenwoordigers van 70 landen – (ex-)staatshoofden, regeringsleiders, ministers en leden van koningshuizen en wereldomspannende organisaties – van letterlijk alle einden der aarde kwamen naar Israël gereisd om afscheid te nemen van Shimon Peres. Dat betekende onder andere een tijdelijke afsluiting van de hoofdverkeersweg tussen Tel Aviv en Jeruzalem en een volledige afsluiting van de omgeving van de regeringswijk met de Knesset en de nabij gelegen Herzlberg. Dit betrof niet alleen het openbaar en particulier vervoer, maar ook een principiële beperking van de bewegingsvrijheid van de omwonenden. De politie mobiliseerde alle beschikbare krachten om in totaal ongeveer 7000 agenten en gekwalificeerde vrijwilligers op de been te kunnen brengen. Veiligheidsdiensten en ook de grenspolitie mobiliseerden reservisten om mensen te kunnen beschermen en nog andere veiligheidsmaatregelen te kunnen nemen. Talloze veiligheidsmensen waren in burger op pad om deze gigantische taak extra af te zekeren. Uiteindelijk is wat deskundigen een "veiligheidstechnische nachtmerrie" noemden zonder incidenten verlopen. En niet alleen dat: alles verliep met slechts minimale vertraging.

Dat mogen Israëls politie en veiligheidsdiensten ook van de dag ervoor beweren, toen de kist met Shimon Peres op het plein voor de Knesset stond opgebaard, zodat de bewoners van het land afscheid van hem konden nemen. Bijna net zo veel Israëli's als er naar de luchthaven onderweg waren defileerden langs de kist, waaronder hele schoolklassen waarvan de leraren overtuigd waren dat dit een veel aanschouwelijker onderwijs was dan een tekst uit een of ander lesboek, want Israël had wel zijn laatste nog levende founding father verloren.

Antje Naujoks

HET WESTEN BETOONDE RESPECT, DE ARABISCHE WERELD ZWEEG – IN HET BESTE GEVAL

Enkele tientallen leiders uit alle windrichtingen reisden voor de begrafenis van Peres naar Israël; de directe buren van Israël hulden zich overwegend in stilzwijgen of lieten zich uit over de begrafenis van een “oorlogsmisdadiger”.

Shimon Peres was heel nauw verbonden met Israëls militaire en veiligheidspolitiek. Zijn naam is verbonden met het kernprogramma, met de nederzettingen in Judea en Samaria en met militaire operaties buiten de grenzen van Israël. De Israëlische media kwamen rond zijn dood met een uitdrukking die iedereen in het land kent: “van havik tot duif”. De naam van Peres is namelijk net zo verbonden met de akkoorden van Oslo en zijn activiteiten voor een goede onderlinge verstandhouding tussen volken in het kader van het Peres Centrum voor Vrede. Men heeft er in het land veel over gediscussieerd of de verandering die Peres doormaakte op een ideologische verandering van denken of op praktische overwegingen berustte. Men is het op dit punt In Israël niet met elkaar eens en de discussie blijft gaande, maar zowel voor- als tegenstanders zeiden voor de begrafenis duidelijk: Dit is geen gepast moment om over een politiek verleden en over wereldbeschouwingen te discussiëren nu het erom gaat een man die zijn leven in dienst van Israël heeft gesteld de laatste eer te bewijzen.

Tenslotte werd de begrafenis een verklaring van de westerse wereld, hoe zeer men de verdiensten van deze drager van de Nobelprijs waardeerde. Ongeveer 70 landen van de wereld en talrijke organisaties stuurden vertegenwoordigers om de overledene, die ruim zeven decennia lang mee vorm had gegeven aan de staat Israël, hun laatste eer te bewijzen. Daar kwam de veelzeggende order van de Amerikaanse president Obama om de Amerikaanse vlaggen halfstok te hangen nog bij. Een postume erkenning die slechts zes niet-Amerikanen voor Peres ten deel is gevallen. Duidelijk is dus: een officieel optreden op deze in de hele wereld bekeken staatsbegrafenis staat gelijk aan een politiek statement. En juist zo gezien wordt de Arabische verwijzing naar zijn dood eveneens een politiek statement, maar dan wel een negatief.

Israël heeft met slechts twee Arabische buurlanden een vredesverdrag. Egypte stuurde zijn minister van Buitenlandse Zaken naar de begrafenis. De koning van Jordanië stuurde een minister naar Jeruzalem. Bij de begrafenis van Rabin daarentegen waren negen vertegenwoordigers van islamitische landen aanwezig, die ook nog eens merendeels hoge posities bekleedden. Toen na wat getouw-

trek vaststond dat ook president Mahmoud Abbas van de Palestijnse Autoriteit aan de begrafenis zou deelnemen, barstte er in de Arabische media en al helemaal op de sociale netwerken een ware modderlawine los. Niet alleen in Israël kwam dit pijnlijk over, maar ook de wereldwijde media kwamen met ontnuchterende commentaren, zoals: "Een Arabische schande: het Midden-Oosten wijst Peres voor de laatste keer af" en "Arabieren reageren op dood Peres met zwijgen en vijandigheid".

De nieuwsberichten in de Arabische media weerspiegelden dit, bijvoorbeeld: "Peres: vredestichter of oorlogsmisdadiger?", "De slager van Qana, die een Nobelprijs voor de vrede ontving" (sloeg op een Israëlische militaire operatie in Libanon in 1996), "Als hij het over vrede had, bedoelde hij oorlog", "Dienaar van de bloedige politiek van het zionistische regime" en "Dood van de architect van de volkenmoord op de Arabieren". Even voorop gesteld: deze stemmen tussen het land aan de Nijl en de Golfstaten zijn vergeleken met cartoons en commentaren die op de sociale netwerken werden gepubliceerd, nog gematigd te noemen. Sommige cartoons stuurden Peres op weg naar de hel; commentatoren hadden het bijna uitsluitend over Peres' verleden als havik en bloggers scholden Peres uit voor "beroepsleugenaar", "oorlogshitser", "kindermoordenaar" en "massamoordenaar" en "oorlogsmisdadiger".

Nog hardere woorden vielen er in verband met de deelname van Abbas aan de begrafenis, die de Amerikaanse president Obama in zijn toespraak bij de opgebaarde kist een "herinnering aan de onvoltooide zaak van de vrede" noemde. De aanwezigheid van Abbas werd door zijn rivalen van Hamas, die bij de dood van Peres vreugdeboodschappen hadden gepubliceerd, onder andere een "schending van het bloed van de martelaren" genoemd. Ook ambtenaren van de PA vielen Abbas aan; een van hen noemde "elk contact met de bezetters" openlijk verwerpelijk; zijn volk noemde hem een "slang en een smerige hond", een "verrader" en een "zionistische marionet" en wenste hem op allerlei manieren de dood: "Moge hij aan de volgende boom bungelen", "ga naar de hel, net als Peres". En natuurlijk ontbrak ook de al bijna verplichte wens om "gaskamers en ovens, ook maar meteen voor hem" niet.

Al van tevoren begreep iedereen in Israël: Abbas' deelname was een statement tegenover het Israëlische en het internationale publiek; en van tevoren stond al evenzeer vast dat hem dit in zijn eigen wereld politiek duur zou komen te staan. Toen enkele media 24 uur later meldden dat er schoten op de woning van Abbas waren afgevuurd, verwonderde dit niemand. Evenmin verbaasde men zich in Israël over de boycot van de begrafenis, waaraan de Arabische leden van de Knesset in alle openheid deelnamen, wat aan een parlementaire collega van hen het commentaar ontlokte: "Het is veel en veel makkelijker om je als Arabisch leider te profileren door op Peres' lijk te dansen dan om met hard werken in de Knesset de levensomstandigheden van die Israëlische Arabieren te verbeteren die op je hebben gestemd".

Antje Naujoks

SABBATSRUST, VERKEERSCHAOS EN POLITIEKE MACHTSSTRIJD

In de regio Tel Aviv bouwt men aan nieuwe railverbindingen. Voor zulke werkzaamheden bieden zich niet alleen de nachten, maar vooral weekends zonder beroepsverkeer aan. En zo werd het thema sabbatsrust een speelbal van een politieke machtsstrijd. Eerst stond men het werken op sabbat toe, later verbood men het. Het directe gevolg was een verkeerschaos. Omdat de werkzaamheden pas tegen zondag uitgevoerd konden worden, toen vrijwel het hele land onderweg was, zaten tienduizenden mensen urenlang vast. Toen het hooggerechtshof wat later verkondigde dat het niet aan Netanyahu is om "dringende werkzaamheden aan de infrastructuur" de sabbatsrust op te leggen, verdwenen de verkeersproblemen wel, maar was de Gordiaanse knoop er nog niet mee ontward. De ultraorthodoxe coalitiepartijen zagen in het politieke steekspel een kans om nog een keer te proberen een strikte sabbatsrust voor het hele land door te drukken, zodat veel media mopperden dat het volkomen lamleggen van het land door de ultraorthodoxe eisen wel eens tot een massaal conflict met de overwegend seculiere maatschappij kan gaan leiden. *AN*

AKKOORD MILITAIRE HULP: 38 MILJARD OVER 10 JAAR

De Amerikaanse pers noemde het akkoord de "grootste bilaterale militaire hulp in de geschiedenis van de VS". Half september 2016 is er tijdens een plechtige ceremonie in Washington een akkoord ondertekend dat Israël met ingang van 2019 voor een periode van tien jaar een totaalbedrag van 38 miljard dollar aan militaire hulp toezegt. Israël had weliswaar om meer gevraagd, maar ambtenaren van de regering Netanyahu stelden toch vast dat men "ondanks de slechte economische situatie van de VS een uitstekende steun en een verhoogd bedrag zal genieten". In het laatste akkoord, van 2008, kreeg Israël 30 miljard voor tien jaar toegezegd. Tegelijk keurde het Amerikaanse Congres in reactie op door Israël ingediende verzoeken telkens weer toeslagen goed. Critici wijzen erop dat Netanyahu er een beter akkoord uit had kunnen slepen als hij het Amerikaanse aanbod direct na de atoomdeal met Iran had aangenomen en niet was gaan pokeren. Verder wijst men erop dat het Israël expliciet verboden wordt om extra subsidies bij het Congres aan te vragen, wat velen als nog een enorm nadeel beschouwen. *AN*

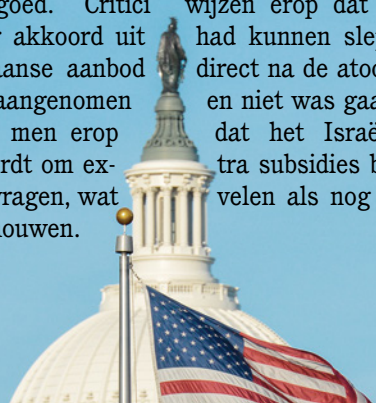

BENJAMIN BEN ELIEZER IS DOOD

Benjamin Ben Eliezer werd in Israël altijd Fouad genoemd, zoals hij als kind in Irak had geheten. De enkele weken geleden op 80-jarige leeftijd aan een ernstige ziekte gestorven vroegere minister van Defensie overleefde als jongen van 13 jaar een avontuurlijke en riskante vlucht naar het Joodse land. Daar schopte hij het tot de rang van brigadeluitenant in het leger. Hij vocht in meerdere oorlogen, raakte tijdens de Jom Kippoer oorlog van 1973 gewond en is voor veel mensen ook verbonden met het Israëlische bestuur van de Westbank in de jaren voor de eerste intifada. In 1984 werd Fouad voor de eerste keer in de Knesset gekozen, waar hij onder Rabin, Peres en Barak carrière maakte. Hij was de eerste Israëlische minister die met Yassir Arafat onderhandelde. In Israël herinnert men hem zich vooral vanwege zijn goede relatie met Egypte. De onder Sharon tot minister van Defensie benoemde Fouad wisselde nogal eens van politieke partij. Ook het einde van zijn carrière was een wisselvallig lot beschoren: de laatste jaren moest hij onderzoeken in verband met beschuldigingen van smeergelden over zich heen laten gaan. *AN*■

ILLEGALE WAPENS, ILLEGALE ARBEIDERS

In de Palestijnse maatschappij op de Westbank gistte het weer eens, dit keer niet vanwege Israël, maar vanwege eigen vetes van verschillende Palestijnse stromingen die voor de gemeenteraadsverkiezingen met machtsaanspraken kwamen. Toch zullen de Palestijnen opnieuw niet van democratische verkiezingen kunnen genieten, want een rechtbank heeft de voor begin oktober 2016 geplande gemeenteraadsverkiezingen geannuleerd. Tegelijk maakten tegen illegaal wapenbezit gerichte razzia's van de Israëlische veiligheidsdiensten duidelijk dat hier niet maar enkele honderden vuurwapens in omloop zijn. Men wist niet minder dan 29 illegale wapenwerkplaatsen op te rollen en 140 erbij betrokken verdachten te arresteren. Tegen het eind van de zomer was het groot nieuws dat men schat dat er elke dag 50.000 tot 60.000 Palestijnen illegaal naar Israël komen om er te werken. Dat wijst aan Palestijnse kant op een desolate economische situatie, maar betekent voor Israël bij 4300 in 2015 opgepakte illegale Palestijnse arbeiders vooral een uitdaging op het gebied van de veiligheidspolitiek. *AN*■

ZIJN JEUGDIGE TERRORISTEN TOEREKENINGSVATBAAR?

De regering van het land heeft zwaardere straffen voor jeugdige terroristen uitgevaardigd en verlaagde meteen ook de minimumleeftijd. Nu kunnen stenengooiers en aanvallers met messen zelfs op 12-jarige leeftijd tot lange gevangenisstraffen veroordeeld worden. Als reden voor de nieuwe wet gaf de regering op dat "de aanvallen van de laatste maanden een veel agressievere aanpak van dit fenomeen" vereisen. Zoals altijd in een democratie lieten de discussies niet alleen in de Knesset heel verschillende maningen zien, maar zette de aan de hendels van de macht zittende regering tenslotte haar opvatting door. En zoals eveneens in een democratie gebruikelijk is, sprongen er daarna regulerende mechanismen aan. Het hooggerechtshof van Israël kwam bij zeven veroordelingen tussenbeide en verminderde de tegen minderjarigen opgelegde gevangenisstraffen. De betrokken rechter benadrukte dat de daden ongetwijfeld gepland en ideologisch gemotiveerd waren, maar dat hij desondanks rekening wilde houden met de jonge leeftijd van de daders. *AN*■

STEDENBOUW

ISRAËL MANIFESTEERT AANWEZIGHEID IN OOST-JERUZALEM

Een reeks maatregelen moet niet alleen de Israëlische controle in de stad door middel van de vestiging van Joden uitbreiden, maar ook bijdragen tot het welzijn van de Palestijnse burgers en hun integratie op de Israëlische arbeidsmarkt.

De Israëlische regering heeft veel in de aanwezigheid van Joodse Israëli's in Oost-Jeruzalem geïnvesteerd. De voortdurende bouw van Joodse wijken aan de andere kant van de zogenaamde groene grens en dus in de gebieden die sinds 1967 onder Israëlisch bestuur staan, is wel het duidelijkst zichtbare voorbeeld van dit streven. Maar dat is lang niet alles. Oost-Jeruzalem bestaat natuurlijk beslist niet alleen maar uit Joodse woningen. Allereerst gaat het om een behoorlijk groot gebied (voornamelijk in het noorden en zuiden van de stad) van zo'n 70 km2, dat na de Zesdaagse oorlog van 1967 door een regeringsbesluit aan de bebouwde kom van Jeruzalem is toegevoegd. In dit gebied leven tegenwoordig zowel in stadswijken als in verspreide dorpen circa 400.000 Palestijnen. Israël heeft hier aanzienlijk minder in geïnvesteerd, wat tot verwaarlozing en verval heeft geleid. In sommige buurten heersen bijna anarchistische toestanden, die aan het legendarische Wilde Westen herinneren. Vertegenwoordigers van de Israëlische ordediensten gaan er slechts in noodgevallen heen, en dan beslist niet alleen. Maar hier moet nu zo snel mogelijk een eind aan komen, want er is een reeks beheerstechnische en politiemaatregelen gepland die, naast veranderingen in de onderwijssector, op een gemeenschappelijk besluit van de Israëlische regering en het stadsbestuur van Jeruzalem teruggaan. Het is de bedoeling om deze verwaarlozing van vele jaren op te heffen en tegelijkertijd de Palestijnse bevolking in de structuur van een verenigde stad in te binden.

De Israëlische politie gaat een van de meest omvangrijke maatregelen uitvoeren: in de loop van de komende vijf jaar zal zij ongeveer een miljard sjekel (ca. 237 miljoen euro) investeren en zo'n 1200 nieuwe agenten aanstellen om in deze wijken en dorpen van Oost-Jeruzalem eindelijk haar gezicht te kunnen laten zien. Hiervoor bouwt men bij de brandhaarden zes nieuwe politiebureaus. De politie heeft verklaard dat het voornaamste doel is om haar diensten toegankelijk te maken voor de bewoners, maatregelen te nemen ter verhindering van criminele activiteiten en drugshandel en er zo voor te zorgen dat er recht en orde komen. De bewoners moeten ervaren dat ze voor hun eigen bescherming op de politie kunnen vertrouwen.

Een andere maatregel, waarvoor het stadsbestuur van Jeruzalem met het Israëlische ministerie van Onderwijs samenwerkt, moet de Palestijnse scholen in dit gebied aansporen om het leerplan van de Israëlische scholen over te nemen, zodat de scholieren een in Israël erkend diploma kunnen halen. Momenteel behaalt slechts ongeveer drie procent van de Palestijnse scholieren van Oost-Jeruzalem een Israëlisch diploma. Dit percentage moet omhoog, want met zo'n diploma, waartoe ook het vak Hebreeuws behoort, krijgen deze scholieren veel beter toegang tot Israëlische voortgezette of hogere onderwijsinstellingen en vanzelfsprekend ook tot de Israëlische arbeidsmarkt. Alleen al in de loop van het eerste jaar wil men hier rond de 20 miljoen sjekel (ca. 4,7 miljoen euro) in investeren. Blijkt het een succes te zijn, dan moet het bedrag elk jaar verhoogd worden.

Een andere maatregel is voor alle inwoners van de heilige stad van belang. Het gaat om de bouw van een kabelbaan van West-Jeruzalem over de oude stad heen naar de olijfberg. Het doel is het extreem drukke verkeer in dit gebied door een extra openbaar vervoermiddel te ontlasten en tegelijk met deze verkeersverbinding een soort verbindende brug te slaan tussen de in Jeruzalem levende aanhangers van verschillende geloofsrichtingen. Men plant een verbinding van West-Jeruzalem via een halte aan de Klaagmuur en in de stad van David, dan nog een bij de Leeuwenpoort (die vlakbij de Via Dolorosa en de moskeeën van de Tempelberg ligt) naar het eindpunt op de Olijfberg in oost-Jeruzalem. Verder moet er nog een halte in de buurt van het badwater Siloah komen, waar men nog maar kort geleden traptreden heeft ontdekt die pelgrims in de tijd van de tweede tempel beklommen om van deze vijver, die zij voor rituele reinigingen gebruikten, naar de tempel te komen. Deze extra kabelbaanhalte is het 'kindje' van burgemeester Nir Barkat van Jeruzalem. "Als je zoiets moois beleefd hebt – een bezoek aan historische Joodse plaatsen –, dan begrijp je pas echt wie de eigenlijke soeverein van de stad is. Israëls verbondenheid met Jeruzalem wordt dan regelrecht tastbaar en je begrijpt dat deze bijzondere band nooit is verbroken." *ZL* ■

De bouw van een kabelbaan van West-Jeruzalem via de Oude Stad naar de Olijfberg moet het extreem drukke verkeer in dit gebied ontlasten.

NEDERZETTINGENBELEID

NETANYAHU: EIS ONTRUIMING NEDERZETTINGEN STAAT GELIJK AAN ETNISCHE ZUIVERING

Deze uitating van Netanyahu zorgde naast de kritiek op Israëls voortgezette maatregelen in de nederzettingen voor een golf van protest. En dat zijn geen goede voorboden voor de in de nabije toekomst geplande debatten van de VN en andere internationale organen.

Wanneer ga je spreken van etnische zuiveringen? Bevorder je het ontstaan van een toekomstige Palestijnse staat als je de ontruiming van Israëlische nederzettingen op de Westbank steunt? Per slot van rekening ontwortel je dan Joodse Israëli's uit hun thuis in Judea en Samaria. Israël premier Benjamin Netanyahu wierp deze correlatie op in een videoclip die enkele weken geleden op YouTube rondspookte en heftige nationale en internationale reacties uitlokte. Hier spitste het verschil van mening tussen Israël en de wereld zich toe rond de vraag op het Joodse volk recht heeft op de bijbelse gebieden Judea en Samaria. Er werden harde tonen aangeslagen, die gezien het tijdstip beloven dat de spoedig plaatsvindende algemene vergadering van de VN het toneel van met harde handschoenen uitgevochten confrontaties gaat worden. Dat zou zelfs tot besluiten tegen Israël kunnen leiden die heel moeilijk voor het land zouden kunnen zijn.

Netanyahu's uiteenzettingen kwamen enkele dagen nadat Nikolai Maldenov, de Midden-Oosten afgezant van de Verenigde Naties, Israëls nederzettingenbeleid tijdens zijn verslaggeving voor de Veiligheidsraad van de VN zwaar had aangevallen. Maldenov presenteerde feiten en cijfers die volgens hem bewijzen dat Israël zich niet aan de aanbevelingen van het internationale Kwartet (VS, Rusland, EU en VN) houdt en zijn bemoeienissen rond de nederzettingen voortzet. Zo wees hij erop dat Israël sinds de publicatie van de aanbevelingen van het Kwartet op 1 juni 2016 plannen voor nog eens 1000 wooneenheden in Oost-Jeruzalem en 735 extra wooneenheden in Judea en Samaria aan het uitvoeren is. Maldenov definieerde dit Israëlische optreden als een "belemmering voor de vrede".

Netanyahu maakte zijn videoboodschap in het Engels, en niet zonder reden. Het wees de bewering dat de Israëlische nederzettingen de eigenlijke belemmering voor een vrede tussen Israëli's en Palestijnen zijn strikt van de hand. Daarnaast verweet hij de leiders van het Palestijnse volk dat ze op weg naar de stichting van een soevereine staat een vooraf te vervullen voorwaarde hebben gesteld: op het toekomstige grondgebied van deze staat mogen geen Joden leven. Netanyahu gebruikte de historisch zo belaste term «judenrein» niet, maar formuleerde zijn uiteenzetting wel zo dat duidelijk was dat juist dit woord hem bij dit onderwerp voor de geest zweeft, tussen de regels door te lezen is en boven alles uitsteekt. Daarom gebruikte hij ook het begrip etnische zuivering.

Een paar dagen voor Maldenovs verslag voor de Veiligheidsraad van de VN nam ook het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken stelling tegen de door Israël gepubliceerde gegevens over de bouwactiviteiten aan de andere kant van de zogenaamde groene lijn, in de gebieden dus die sinds de Zesdaagse oorlog van 1967 onder Israëls beheer vallen. De woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken verweet Israël in ongewoon scherpe bewoordingen dat het een "provocerend optreden aan de dag legde … en de verwezenlijking van de tweestatenoplossing syste-

matisch tegenwerkte". Netanyahu's videoboodschap was als reactie op de uiteenzettingen van VN gezant Maldenov op internet gezet, maar de Amerikanen vatten de woorden van Netanyahu op als direct tegen hen gericht en reageerden nog meer geïrriteerd: "Wij wijzen het gebruik van een dergelijke terminologie als volkomen ongepast en als weinig nuttig van de hand". Ook secretaris-generaal Ban Ki-Moon van de VN reageerde met scherpe woorden en zette tijdens een zitting van de Veiligheidsraad van de VN uiteen: "Dit is een onacceptabele en schandalige woordkeus. De nederzettingen zijn volgens internationaal recht geen legale onderneming en behoren niet te worden uitgebreid. De Israëlische nederzettingen zijn een hinderpaal voor de vrede."

Deze internationale golven gingen nog hoger toen de Israëlische minister van Defensie Avigdor Liberman zich met de confrontatie ging bemoeien en zijn mening over de verslaggeving van Maldenov gaf. Liberman, die overigens in de nederzetting Tekoa woont, gaf het Israëlische leger en het ministerie van Defensie opdracht om deze man, die als 'coördinator van het vredesproces in opdracht van de Verenigde Naties' telkens in de regio verblijft, als persona non grata te behandelen. Dat leidde op zijn beurt weer tot een reactie van de huidige voorzitter van de Veiligheidsraad, de minister van de Defensie van NIeuw Zeeland: "Ik ben geschokt. Maldenov voerde het hem door de VN overgedragen werk uit … het optreden (van Liberman) veroorzaakt duurzame schade." *ZI* ■

DIPLOMATIE

EEN VRIENDSCHAP DIE TOT HET VERLEDEN BEHOORT

Tijdens het bezoek van premier Netanyahu aan Nederland zijn er woorden gevallen en dingen gebeurd die voor Israëli's moeilijk zijn en erop wijzen dat er in de plaats van de vroegere vriendschap tussen beide landen kritiek is gekomen. Slechts één aspect laat het beeld iets positiever lijken: de gas-deal.

Twee Israëlische bedrijven (Ludan Engineering Co. Ltd. en Ellomay Capital) gaan in Nederland 200 miljoen euro in de sector milieuvriendelijk gas en stroom investeren die uit biogas (uiteindelijk uit gier dus) worden gewonnen. Dat ruikt misschien niet zo lekker, maar het is wel een positief aspect, zo ongeveer het enige positieve aspect dat uit de huidige betrekkingen tussen Israël en Nederland ontspruit. Dat was niet te overzien toen premier Netanyahu Nederland enkele weken geleden bezocht.

Al vóór het bezoek heerste er geen goede stemming. In de aanloop naar het bezoek pakten sommige Nederlandse media de eis van Dries van Agt op. Van Agt, die van 1977 tot 1982 premier van Nederland was, deed een oproep om het bezoek van Netanyahu te gebruiken om hem wegens 'oorlogsmisdaden' voor het Internationaal Gerechtshof in Den Haag te brengen. De intussen 85-jarige Van Agt heeft nog nooit als een vriend van Israël bekend gestaan. Hij is daarentegen wel bekend als voorstander van Hamas en moest zich in 2012 laten gezeggen dat hij antisemitische uitlatingen aan de dag had gelegd toen hij vond dat het beter was geweest als Joden een staat in Duitsland hadden gekregen. Netanyahu's ontvangst in Nederland was alles bij elkaar genomen allesbehalve aangenaam. Gedurende bijna het hele bezoek kwamen er negatieve incidenten voor, zoals de weigering van een parlementslid van Turkse komaf om Netanyahu de hand te schudden en in plaats daarvan op een sticker op zijn jasje te wijzen. Niemand kon het ontgaan dat daar de Palestijnse vlag op stond afgebeeld. En zo ging het maar door. Tijdens een persconferentie na een gesprek met Netanyahu

leverde premier Mark Rutte kritiek op Israëls nederzettingenbeleid. Hij riep op een einde aan het nederzettingenbeleid te maken en een Palestijnse staat binnen de grenzen van 1967 te stichten. Verder viel hij Israël aan wegens het verwoesten van gebouwen op de Westbank en verdedigde hij het labelen door de EU van in de nederzettingen in Judea en Samaria geproduceerde Israëlische goederen. Hij noemde het labelen belangrijke "informatie voor supermarkten en klanten" en gaf tevens ten beste dat de activiteiten van de boycot Israel beweging BDS in het kader van het recht op vrije meningsuiting als legitiem zjin te beschouwen.

Het enige lichtpuntje tijdens Netanyahu's bezoek had met gas te maken. Hier worden overigens niet de hierboven genoemde bedrijven bedoeld, maar de Nederlandse toezegging Israël te zullen helpen bij het zekerstellen van de energie- en watervoorziening van de Gazastrook door in de Gazastrook een gasleiding te gaan bouwen.

Premier Netanyahu probeerde het bezoek te benutten om voorlichting te geven. Hij deed wat hij kon om de commissie Buitenland, zijn gastheer Rutte en ook de Nederlandse media te laten weten dat het niet de nederzettingen zijn waaraan de Palestijnen zich storen, maar "simpelweg het bestaan van Israël". Daarnaast verwees hij naar de normen en waarden die Israël en Nederland beide delen en zette hij uiteen dat "de staat Israël tegenwoordig het meest stabiele land van het Midden-Oosten is, dat beslissend bijdraagt tot de stabiliteit van deze regio" en dat in het kader van zijn strijd tegen de terreur eveneens bijdraagt tot de bescherming van Europa.

Toevallig, maar wel heel symbolisch, werd vóór het bezoek van Netanyahu aan Nederland bekend wat een van de leidende persoonlijkheden van de Joodse gemeenschap van het land had gezegd. Michel Waterman kondigde aan terug te treden als directeur van het Crescas Instituut voor Joodse cultuur. In een interview voor Het Parool zette hij uiteen dat hij niet geloofde dat Joden het in Nederland voor elkaar zouden krijgen om een Joods gemeenschapsleven overeind te houden. Als redenen daarvoor waren de verliezen van de gemeenschap als gevolg van de holocaust en de emigratie van duizenden Joodse gezinnen naar het buitenland te noemen. "Onze gemeenschap onderhield ooit scholen, ziekenhuizen, bejaardentehuizen en velen hadden een winkel. Tegenwoordig is de Joodse gemeenschap te klein om nog zo'n infrastructuur te kunnen onderhouden."

Deze uitlatingen leidden ook binnen de Joodse gemeenschap in Nederland tot onvrede. Ronnie Naftaniel, directeur van het Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (CIDI), stelde er tegenover dat een dergelijk pessimisme volkomen overdreven was. Hij wees erop dat het aantal leden van de gemeenschap de laatste twee decennia van 40.000 naar 50.000 is gestegen, hoofdzakelijk dankzij Israëli's die zich in Amsterdam en omgeving hebben gevestigd. Waterman is hier totaal niet van overtuigd. "Hoe kunnen wij onze cultuur bewaren? Waar halen we docenten vandaan om de komende generaties onderwijs te geven?", waren zijn retorische vragen. En tegen de achtergrond van deze interne en best pijnlijke discussie weergalmden de woorden van de opperrabbijn van Nederland Binyumin Jacobs, die hij twee jaar geleden uitsprak en waar wij ook over hebben bericht, door het land. Hij vond dat voor hem uitsluitend een gevoel van verplichting tegenover de Joodse gemeenschap de aanleiding is om Nederland niet te verlaten. Anders had hij dit vanwege de om zich heen grijpende antisemitische en anti-Israëlische sfeer allang en breed gedaan. *ZL* ■

BUITENLANDSE POLITIEK

DE VIJAND VAN MIJN VIJAND

Ooit steunde Soedan de Iraanse terreur evenals Hamas en Hezbollah. Maar het land is een heel andere koers gaan varen en heeft zich aangesloten bij de soennitische coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië. En het overweegt ook nog eens een normalisering van de betrekkingen met Israël.

Israël helpt Soedan? Op het eerste gezicht lijkt dit onwaarschijnlijk, ja zelfs onmogelijk. Dit Afrikaanse land heeft jarenlang de ergste vijanden van Israël gesteund, vooral Iran. Schepen met wapens uit Iran werden in de Soedanese haven Port Soedan gelost en vonden daarvandaan hun weg naar de Gazastrook. Bovendien had Soedan Iran toegestaan om in de buurt van de hoofdstad Khartoem een wapenfabriek te bouwen voor de productie van langeafstandsraketten voor Hamas en de Islamitische Jihad. Israël, zo berichtten de internationale media regelmatig, aarzelde niet ertegen op te treden en aanvallen op Soedanees grondgebied uit te voeren. Tussen 2008 en 2014 werden er telkens wapentransporten die Israëls vijanden van oorlogstuig moeten voorzien, vanuit de lucht aangevallen.

Alsof dat nog niet genoeg was, wordt Soedan ook nog eens internationaal veroordeeld vanwege de massaslachtingen op 200.000 tot 400.000 inwoners van de regio Darfur. Men houdt Soedan voor deze volkenmoord verantwoordelijk; de president en regeringsleider van het land, Omar Hasan Ahmad al-Baschir, is de enige man op een dergelijke post tegen wie een internationaal arrestatiebevel loopt. Wegens het bevorderen van terreuractiviteiten en op grond van de massamoorden in Darfur legden als eersten de VS Soedan sancties op. Andere landen volgden hun voorbeeld. Daarom zinkt Soedan nu weg in buitenlandse schulden ter hoogte van 50 miljard dollar, die de stabiliteit van het land bedreigen.

Wat heeft Israël dan eigenlijk in dit land te zoeken? De reden valt met een bekend spreekwoord te verwoorden: de vijand van mijn vijand is mijn vriend.

> Israël wil verhinderen dat Soedan in een neerwaartse spiraal geraakt en dan een gemakkelijke prooi voor de extremistische internationale terreur wordt.

Begin 2016 verbrak Soedan de betrekkingen met Iran en sloot het zich officieel aan bij de Saoedisch-soennitische coalitie tegen Iran. Deze koersverandering was ook in Soedan te merken en leidde er eveneens toe dat minister van Buitenlandse Zaken Ibrahim Ghandour zich in het openbaar uitliet over de mogelijkheid van normalisering van de betrekkingen met Israël. Het werd wel weer teruggenomen, maar de boodschap was toch duidelijk. Er bestaan ongetwijfeld contacten tussen de beide landen, maar die worden geheim gehouden. Israël heeft van zijn kant op zich genomen bij de Amerikaanse regering een goed woordje voor Soedan te doen en de kwijtschelding van een deel van de schulden aan het buitenland te bewerkstelligen. Israël wil voorkomen dat dit land in een neergaande spiraal belandt en dan een gemakkelijke prooi voor de extremistische internationale terreur kan worden.

De Israëlische krant Haaretz onthulde deze geheim gehouden contacten. Daarop kwam er intensieve kritiek op de contacten, onder andere van Knesset-leden die tot het rechts-conservatieve spectrum behoren. Zij veroordeelden de betrekkingen van Israël met een regime van moordenaars, omdat zij er onder andere een ondermijning in zien van Israëls claim een land met morele waarden te zijn. Vanuit de optiek van de critici is juist deze claim een strategisch vermogensaandeel van Israël. De Soedanese regering, die allesbehalve blij was met deze publicaties, maakte bekend niet op “de Israëlische bemiddeling ten opzichte van de VS aangewezen te zijn”. Inderdaad kwam het in september 2016 tot een ontmoeting van de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken John Kerry met zijn Soedanese ambtsgenoot Ghandour. Of Israël daar iets aan bijgedragen heeft? Dat is moeilijk te zeggen. Hoe het ook zij, in Israël zijn de politieke beleidsmakers tevreden dat het land een positieve rol krijgt toegeschreven met het oog op de Arabisch-soennitische coalitie tegen Iran. En daarmee blijkt weer eens dat je op het internationale toneel niet altijd op principes moet hameren als je ergens beweging in wilt krijgen. *ZL* ■

BUITENLANDSE POLITIEK

AKKOORD MET EEN BIJSMAAK

De Turkse regering heeft het verzoeningsakkoord met Israël dan wel geratificeerd, maar de toon waarop beide landen met elkaar omspringen is tegen de achtergrond van de situatie in de Gazastrook nog niet veranderd. Erdogan onthoudt zich momenteel van verbale aanvallen. Voorlopig althans, zo moet je er voorzichtig aan toevoegen.

ONDANKS HET VERDRAG TUSSEN ISRAËL EN TURKIJE HEERST ER NOG ALTIJD EEN BEDORVEN SFEER.

We schreven 30 augustus 2016. Het toneel was de Turkse hoofdstad Ankara en de aanleiding een receptie van het buitenlandse diplomatieke korps ter gelegenheid van de Turkse Onafhankelijkheidsdag. Het opzienbarende aan het geheel was dat Erdogan Shani Cooper de hand schudde, die als politiek attaché op de Israëlische ambassade in Ankara werkt. Het was de eerste keer in twee jaar dat Erdogan een officiële vertegenwoordiger van Israël een hand gaf. En daarna gebeurde er nog iets ongebruikelijks: de foto ervan werd vrijgegeven voor publicatie. Het interessante van de foto is bovendien dat je de indruk krijgt dat de Israëlische diplomate geheel alleen is met de machtige man aan de Bosporus. Cooper glimlacht, Erdogans gezicht valt niet echt te lezen. Sommigen vonden echter dat zijn lippen op een soort ironische grijns wezen.

De gezichtsuitdrukking van Erdogan op deze momentopname lijkt momenteel symptomatisch voor de situatie tussen de twee landen te zijn. Men heeft zich met elkaar verzoend en dat in een verdrag vastgelegd, maar op de een of andere manier blijft de sfeer bedorven. Dat kan komen doordat Turkije als gevolg van zijn positie op het internationale toneel tot dit akkoord bereid was, zich er dus min of meer toe gedwongen zag. Israël heeft 20 miljoen dollar in een fonds voor nabestaanden en gewonden van de entering van de Mavi Marmara van het Gaza flottielje gestort en staat zelfs toe dat er voortaan over zee hulpgoederen naar de Gazastrook vervoerd worden, mits de lading eerst in de haven van Ashdod is gecontroleerd. Voor de Turken was het belangrijk om voor het oog van de wereld als overbrenger van humanitaire hulpgoederen naar de Gazastrook te kunnen optreden. Maar de andere, best grandioze eisen van de Turken hebben het niet gehaald, zoals de eis dat de zeeblokkade volledig opgeheven moest worden. Verder legde men in het akkoord vast dat beide landen hun diplomatieke betrekkingen weer opnemen, inclusief de aanwezigheid van ambassadeurs.

Dat er nog altijd een bedorven sfeer heerst bleek wel uit de verbale draaien om de oren die men voor de bovengenoemde receptie in Ankara aan elkaar uitdeelde. Eind augustus werd het Israëlische stadje Sderot weer eens met raketten vanuit de Gazastrook beschoten. Israel reageerde met een bombardement op 50 Hamas stellingen in de Gazastrook, iets wat Turkije per kerende post scherp veroordeelde. “De normalisering van onze betrekkingen met Israël betekent niet dat we zwijgend moeten toekijken als het Palestijnse volk wordt aangevallen”, zo stond er in een mededeling van het Turkse ministerie van Buitenlandse Zaken. “We zullen beschermend aan de zijde van de Palestijnen blijven staan als ze aan Israëlische aanvallen blootstaan die illegaal zijn en tegen het menselijk geweten ingaan.” Het Israëlische ministerie van Buitenlandse Zaken hield zich niet in en gaf als commentaar: “De normalisering ten opzichte van Turkije betekent niet dat wij bij zulke ongehoorde beschuldigingen zwijgen. Israël zal voor de bescherming van zijn burgers zorg blijven dragen … in overeenstemming met het vigerende internationaal recht en met ons geweten.” Aan het eind van deze mededeling van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Jeruzalem volgde nog een scherpe opmerking over de inval van Turkse troepen in diverse Syrische grensgebieden en tegen de strijd van de Turken tegen de Koerden en de blinde vlek van Turkije jegens de zelfbenoemde Islamitische Staat. “Turkije kan beter eerst even goed nadenken voordat het anderen vanwege militaire acties aan de kaak stelt.”

Nog maar enkele maanden geleden had zo’n uitwisseling van verbale klappen over twee zeer gevoelige onderwerpen (Gazastrook en Koerden) aan Erdogan ware haattirades tegen Israël ontlokt. Maar hij zweeg. Zes dagen later schudde hij de Israëlische diplomate de hand en de volgende ochtend werd het verzoeningsakkoord door Turkije geratificeerd. Tegelijkertijd ging er nog een schip met hulpgoederen op weg naar de Gazastrook, dit keer met fietsen en rolstoelen en nog andere humanitaire goederen. Of dit ook in de toekomst zo zal blijven? Omdat Erdogan zo’n beetje de meest impulsieve en krachtdadige leidende persoonlijkheid van de regio is, is die vraag moeilijk te beantwoorden. *ZL* ■

ISRAËL BIJ DE PARALYMPISCHE SPELEN

Na de Olympische Spelen kon Israël trots op zijn twee medailles terugkijken, en men was er eveneens trots op dat de winnares van de bronzen medaille, Jarden Gerbi, haar Olympische rugnummer voor bijna 50.000 euro op het internet veilde ten gunste van kinderen met kanker. Men keek dus vol hoop naar de delegatie van het land die aan de Paralympics deelnam. Israël vaardigde voor de vijftiende keer een delegatie naar dit sportieve wereldgebeuren af: 33 sporters die in elf disciplines aantraden. Drie Israëlische sporters behaalden uiteindelijk bronzen medailles: Moran Samuel stuurde zich met zijn roeiboot naar een medaille, Doron Schaziri behaalde de Olympische eer bij het schieten en Inbal Pezaro kwam na een succesvolle race vrij zwemmen op het erepodium. *AN*■

POLITIE: SLECHT IMAGO, TOCH VEEL SOLLICITANTEN

Israëls politie is de laatste jaren in alle rangen telkens weer door schandalen dooreengeschud. Zij heeft geen goed imago, ook al niet door een verkeerd optreden bij etnisch-culturele spanningen. Het bericht dat steeds meer Israëlische moslims in een loopbaan bij de politie zijn geïnteresseerd, was voor de politie dus dubbel positief. In 2013 had de Israelische politie 18.000 sollicitanten, van wie er slechts 803 moslim waren, in 2015 was dat aantal zelfs tot 543 gedaald, wat in geen enkele verhouding staat tot het aandeel van moslims aan de totale bevolking van Israël. In de eerste acht maanden van 2016 kwamen er echter 1420 sollicitaties van moslims binnen, waardoor het percentuele aandeel drastisch steeg. In de hogere rangen toonde men er zich verheugd over, vooral omdat dit in de lijn ligt van de bemoeienissen van de regering om de integratie van islamitische burgers op de arbeidsmarkt te bevorderen. *AN*■

REDDING VAN KINDERHARTEN

De Israëlische organisatie Save a Child's Heart (SACH) is legendarisch, want de vrijwilligers zorgen ervoor dat kinderen met hartziekten in landen waar ze er zeker van zijn dat hun slechts een kort leven wacht, in Israël geopereerd worden. Sinds 1995 heeft SACH ruim 4000 kinderen uit Afrika, Azië en Zuid-Amerika en het Midden-Oosten door een behandeling in Israel een nieuw leven geschonken. Nu stond deze ervaren organisatie voor een première vol horden, want men had zich voor het eerst tot doel gesteld om een Afghaans kind een hartoperatie in Israël mogelijk te maken. Aangezien Israël geen diplomatieke betrekkingen met Afghanistan heeft, was de hele zaak alleen al met het oog op de bureaucratie gecompliceerd. Maar de vrijwilligers wisten creatieve wegen te vinden, zodat de 14 maanden oude Jehia met succes in het Israëlische Holon geopereerd kon worden, terwijl Urdu sprekende Israëli's zich om meegekomen familieleden bekommerden. *AN*■

ANTIEKE FABRIEK OPGEGRAVEN

In de zomer wordt er in Israël gegraven en presenteren de archeologen naderhand hun ontdekkingen. Dit jaar kwamen er enkele vondsten boven water, waaronder een fabriek voor stenen keukengerei in Galilea. Deze speelden vooral rond de wisseling van de jaartelling een belangrijke rol in het jodendom, omdat steen, anders dan aardewerk, ritueel rein (koosjer) blijft. Zulke stenen vaten komen we in het Nieuwe Testament tegen, zoals in het verhaal over de bruiloft te Kana, toen Jezus de knechten opdracht gaf de stenen watervaten "volgens het reinigingsgebruik van de Joden" (Joh. 2:6) met water te vullen. Deze geschiedenis is wijd en zijd bekend omdat het een van de wonderverhalen van de Bijbel is: water veranderde in wijn. "Stenen kruiken zoals die op die bruiloft", meende archeoloog Jonathan Adler van de universiteit van Ariël, "kunnen best in de door ons gevonden fabriek zijn gemaakt, die slechts twee kilometer van het moderne Kana verwijderd is." Bijna gelijktijdig kwam er nog een vondst boven water, die echter niet van een opgraving afkomstig was. Een familie droeg de door de overleden vader verzamelde archeologische artefacten aan het Israëlische Bureau voor Oudheden over; daaronder bevond zich een opzienbarende zeldzame metalen handgranaat uit de tijd van de Kruisvaarders, die men met Grieks vuur gevuld naar de vijand smeet. *AN*■

DEMOGRAFISCHE VERANDERINGEN EN HUN UITWERKINGEN

In de zomer hebben twee statistische gegevens in Israël voor groot nieuws gezorgd, want ze hebben enorme implicaties: Joodse Israëli's trouwen inmiddels lang niet meer zo jong als vroeger (niet meer meteen na de dienstplicht, maar na de studie). Andere trends zijn sterker geworden. Uit de gegevens van het Nationaal Bureau voor de Statistiek blijkt dat het aantal ongehuwd samenwonende stellen met 29% is gestegen en dat het aantal gehuwde stellen met 6,5% is gedaald. Verder blijkt dat steeds minder stellen hun huwelijk door het orthodox gekleurde rabbinaat laten sluiten. Elk jaar kiezen enkele honderden paren voor een door een rabbijn van het behoudende jodendom gesloten huwelijksverbond, terwijl meer dan 1000 paren gebruik maken van de diensten van een reform-rabbijn. Daarnaast kiezen steeds meer stellen voor een civielrechtelijke huwelijkssluiting in het buitenland. Nieuw is dat heel wat paren niet meer zoals vroeger nog een formele afwikkeling voor het rabbinaat regelen, zodat door deze erkenning hun toekomstige kinderen als Joden geregistreerd kunnen worden. *AN*■

SCHILDERIJEN GESNEUVELDE IDF SOLDAAT BIJ VN

Luitenant Hadar Goldin kwam tijdens de gevechten in de Gazastrook in de zomer van 2014 om het leven. Toch is het zijn ouders tot nu toe niet vergund geweest om hun zoon ten grave te dragen: de in de Gazastrook heersende Hamas geeft wel toe dat ze het lijk hebben, maar men wil het niet aan Israël overdragen omdat men er Israël op een dag mee hoopt te kunnen chanteren. Vlak voor het sluiten van de redactie wees Hamas in verband hiermee inderdaad een door Israël voorgestelde uitwisseling van gevangenen tegen lijken van gesneuvelde soldaten af. Toen Goldin sneuvelde, was hij 23 jaar oud. Hij interesseerde zich al jaren voor kunst en schilderde. Kort voor de marsorder had hij nog legerdocumenten gebruikt om schetsen te maken. Nu zijn enkele van zijn schilderijen in de hoofdkwartier van de VN in New York tentoongesteld. De tentoonstelling 'De definitieve vrede' werd in aanwezigheid van Israëlische leidende persoonlijkheden door de ouders van Hadar Goldin en zijn tweelingbroer Tzur geopend. *AN*■

DIERENREDDINGSACTIE

Het licht is uitgegaan voor een dierentuin die bekend stond als de "ergste dierentuin van de wereld". We hebben het over de dierentuin in Khan Junis in het zuiden van de Gazastrook. De overwegend via de smokkeltunnels via Egypte naar de Gazastrook gebrachte dieren zijn door de internationale Oostenrijkse dierenbeschermingsorganisatie Vier Pfoten met de hulp van Israël uit hun niet op de soort toegesneden situaties bevrijd en in eerste instantie in Israël medisch verzorgd. Het was niet alleen een gecompliceerde actie vanwege de veelheid van soorten, ook politiek gezien was het delicaat. De meeste dieren zijn naar Jordanië gereisd, waar ze in dierentuinen en nieuw thuis vinden, alleen tijger Laziz had een langere reis voor de boeg. In Jordanië bestaat er geen terrein waar grote katten vrij rond kunnen lopen, en dus moest hij op reis naar Zuid-Afrika om daar eindelijk in een roofdierreservaat vrij onder soortgenoten te kunnen leven. Men had al eerder dieren uit deze dierentuin gered. De laatst uitgevoerde Operatie Safari voor de overgebleven 15 dieren (apen, emoe, pelikaan, reuzenschildpadden, stekelvarkens, buizerds, ree en tijger) kostte rond de 36.000 euro en is door giften gefinancierd. *AN*■

TEL AVIV, DE MEEST HONDVRIENDELIJKE STAD TER WERELD

De Israëlische metropool heeft weer een predicaat om trots op te zijn: de meest hondvriendelijke stad ter wereld, zo klonk het deze keer voor Israëls 'stad zonder pauze'. In Tel Aviv is er een hond op elke 17 inwoners. De stad heeft 70 hondenparken en meerdere hondenstranden aangelegd. De viervoeters zijn niet alleen welkom in winkelcentra, restaurants en bars, maar sommigen mensen vinden zelfs dat het "geen Tel Avivse bistro-ervaring is als je onder de tafel niet een keer een koude natte neus voelt". Op 26 augustus, toen de Internationale Hondendag werd gevierd, was de stad helemaal op honden gefocust. Tel Aviv vierde voor ongeveer 25.000 'beste vrienden van de mens' een festival met 90 verkoopstands rondom "alles wat honden en hun eigenaars maar begeren", met muziek, activiteiten, eten en vreten. *AN*■

RELIGIE

VRIJHEID VAN GODSDIENST OP JOODSE GEDENKPLAATSEN OP WESTBANK?

In Judea en Samaria liggen plaatsen met een religieuze betekenis voor de drie monotheïstische wereldreligies. Als zulke plaatsen in het gebied liggen waar de Palestijnse Autoriteit het voor het zeggen heeft, dan is, naar uit jongste gebeurtenissen blijkt, een vrije godsdienstuitoefening niet gegarandeerd.

Veel mensen prijzen Israël als het enige land van het Midden-Oosten waar christenen niet vervolgd worden. Juist voor Joden, die in het verloop van hun ballingschap door de historie heen steeds weer beperkt werden in de uitoefening van hun godsdienst, is het belangrijk om dit recht in Israël voor iedereen te garanderen. Daarom staat er in de Israëlische Onafhankelijkheidsverklaring onder andere: De Joodse staat "zal al zijn burgers zonder onderscheid van religie, ras en geslacht sociale en politieke gelijke rechten garanderen. De staat zal geloofs- en gewetensvrijheid, vrijheid van taal, opvoeding en cultuur garanderen, de heilige plaatsen in bescherming nemen …"

Israël neemt de "bescherming van de heilige plaatsen" en van de gelovigen heel serieus. Af en toe moet de toegang tot plaatsen met een religieuze betekenis uit veiligheidsoverwegingen beperkt worden. Het meest prominente voorbeeld daarvan is de Tempelberg. Gaat het over Judea en Samaria, dan ligt het allemaal wat gecompliceerder, want de Westbank valt in meerdere gezagsgebieden uiteen. Waar Israël als enige het bestuur in handen heeft, probeert het land met alle geloofsrichtingen rekening te houden, zoals bij de graven van de aartsvaders in Hebron, waar gescheiden gebedstijden voor Joden en moslims gelden. Op deze manier maakt Israël voor iedereen de toegang mogelijk en kan het tegelijk de grootst mogelijke bescherming garanderen.

Onlangs moest men weer op pijnlijke wijze ervaren dat de PA de bescherming van religieuze plaatsen of van gelovigen totaal niet serieus neemt, laat staan garandeert. In zone A van de Westbank, de zone die zowel administratief als veiligheidstechnisch onder de PA valt, ligt op 12 km ten noordwesten van Nablus (het bijbelse Sichem) de plaats Sebastia. Niet ver van dit moderne Palestijnse dorp met zijn 4500 inwoners liggen resten uit de antieke oudheid: de ruïnes van de hoofdstad Samaria van het Israëlitische noordelijke rijk (10de eeuw v.Chr.), waar na de afsplitsing van het zuidelijke rijk tot aan de verwoesting van de stad door de Assyriërs in 723 v.Chr. de koningen Omir en Achab heersten. Deze antieke plaats met zijn Kanaänitische, Israelitische, Hellenistische, Herodiaanse, Romeinse en Byzantijnse erfgoed is keer op keer verwoest en weer herbouwd. Het is een heilige plaats voor Joden, moslims en ook christenen, die hier in de tijd van de Kruisvaarders de zetel van de bisschop van het koninkrijk Jeruzalem vestigden.

Deze plaats, die na de Onafhankelijkheidsoorlog van 1948/49 onder Jordaanse heerschappij en in 1967 onder Israëlische controle kwam, is tegenwoordig het nationale park Sebastia en valt onder het Israëlische Bureau voor Natuur en Parken. Jordaanse en Israëlische archeologen hebben hier onderzoek gedaan. Het is een bezienswaardige, in historisch-religieus opzicht belangrijke plaats, die overigens (zoals de bevoegde Israëlische instantie op het internet aangeeft) alleen in coördinatie met de veiligheidsautoriteiten te bezoeken is. Met andere woorden, bezoekers hebben de bescherming van het Israëlische leger nodig. In de zomer van 2016 ontdekte men vandalisme op deze plek. Arutz Scheva – Israel National News berichtte dat antieke zuilen en kapitelen met Arabische graffiti waren beschadigd, een marmeren zuil omver was geworpen en grafstenen waren vernield. Verder ontdekte men schade door afgefakkelde banden en beton dat gebruikt was om een metalen stang vast te zetten waaraan onbekenden meerdere keren 's nachts een Palestijnse vlag hadden vastgebonden. Archeoloog Avraham Faust van de Bar Ilan universiteit zegt: "Deze stad heeft 150 jaar lang als hoofdstad van Israël gediend. Dat wordt zelfs in Assyrische geschriften vermeld. Het is een stad met een Joods en een christelijk erfgoed dat met de hele wereld verbonden is. Het doet me pijn als ik de schade zie die door dit vandalisme is veroorzaakt."

Ging het hier 'slechts' om materiële schade, niet veel later liepen vrij dichtbij deze plaats ook mensen verwondingen op. Ook dat is bij het graf van Jozef niets nieuws. Deze plaats in het dal tussen de bergen Gerizim en Ebal aan de rand van Nablus is sinds de vierde eeuw een Joods pelgrimsoord, maar geldt ook voor veel Samaritanen, christenen en moslims als heilig. Dat weerhoudt de laatsten er niet van om de plaatsen te schenden en, zoals in 2015 is gebeurd, zelfs in brand te steken. Nog altijd zoeken Joodse bidders, meestal orthodoxen, het graf van Jozef op. De 16 bussen met Breslauer ultraorthodoxen, die in overeenstemming met de Israëlische autoriteiten, gecoördineerd met Palestijnse instanties en onder bescherming van de IDF onderweg waren, werden aangevallen met stenen en molotovcocktails. Bovendien stak men langs de weg autobanden in brand. Een Israëlische soldaat liep schotwonden op.

Dergelijke scenes blijven zich herhalen, ondanks de met de PA gesloten overeenkomsten die Israëli's de vrije toegang tot deze plaats in de autonome Palestijnse zone moeten garanderen. In 2011 kwam de Breslauer chassied Ben Josef Livnat, de neef van de vroegere minister Limor Livnat, door schoten van de PA-politie om het leven; die keer was er wijselijk genoeg geen Palestijnse politie aanwezig, want zo was men ondanks de gesloten verdragen niet bevoegd of verantwoordelijk. *AN*

ONDERZOEK

HOOPVERSNELLER

Het kan ook anders: in 2017 begint in Jordanië een van de grootste wetenschappelijke projecten van het Midden-Oosten. Daaraan doen Israël, Iran, Pakistan en de Palestijnse Autoriteit mee. Tekent er zich vrede af?

Als in een nieuwsbericht Iran, Pakistan, Jordanië, de PA en Israel voorkomen, gaat het meestal over spanningen, geweld of zelfs oorlog. Daarom baarde het nieuws dat deze landen een wetenschappelijke samenwerking aangaan via een project in Jordanië des te meer opzien. Eindelijk verbreidt zich een echt optimisme.

Dit optimisme wordt volgend jaar in Jordanië in praktijk gebracht, waar dan in het kader van een onderzoeksproject genaamd Sesame (een afkorting voor Synchrotron-light for Experimental Science and Applications in the Middle East) de eerste deeltjesversneller van het Midden-Oosten in gebruik zal worden genomen. De bedoeling van dit project is het bevorderen van uitstekend wetenschappelijk en technologisch onderzoek, maar tegelijk ook het slaan van bruggen tussen verschillende landen van het Midden-Oosten en het versterken van contacten. Aan dit project, dat in de tijd van de Akkoorden van Oslo is uitgewerkt en wonderlijk genoeg alle regionale troebelen heeft overleefd, nemen landen deel die niet allemaal diplomatieke betrekkingen met elkaar onderhouden en waarvan sommige elkaar zelfs vijandig gezind zijn. Je hoeft de volledige lijst van deelnemende landen maar te zien om te begrijpen hoe buitengewoon dit project is: Egypte, Iran, Israël, Turkije, de PA, Pakistan, Jordanië, Bahrein en Cyprus. Alle deelnemende landen hebben een financiële bijdrage gedaan en bovendien voor personeel en onderzoekswerk gezorgd.

Tot nu toe kan men zeggen dat geen van de deelnemende landen heeft geprobeerd zich uit het project terug te trekken of de plannen ervan op de een of andere manier te torpederen, zelfs Iran niet, dat je toch waarachtig geen vriend van Israel kunt noemen, en evenmin de elkaar vijandig gezinde landen Turkije en Cyprus. De vertegenwoordigers van de regeringen van deze deelnemende landen zijn herhaaldelijk voor directiezittingen bij elkaar geweest en hebben – met buitensluiting van de politiek – uitsluitend over technische en wetenschappelijke aspecten van de verwezenlijking van dit project gediscussieerd. Dat is des te ongewoner, omdat twee erbij betrokken Iraanse wetenschappers na verloop van tijd vermoord werden. Dit moeten we in verband met hun rol bij het Iraanse kernonderzoekprogramma zien. De dodelijke aanslagen op deze twee Iraanse wetenschappers zijn volgens de internationale pers aan Israël toe te schrijven.

"Het is een volkomen apolitiek project, een uitsluitend wetenschappelijke aangelegenheid. We hebben hier van doen met een poging van onderzoekers uit verschillende landen van de regio, die ons onder ogen willen brengen dat je op een positieve manier met elkaar kunt samenwerken en zo een bijdrage kunt leveren die alle betrokken landen voordeel brengt", zei Eliezer Rabinovici, een befaamd natuurkundige van de Hebreeuwse universiteit te Jeruzalem en vicepresident van project Sesame. Rabinovici is door alle betrokken partijen unaniem voor deze post gekozen. "We koesteren de hoop dat de voltooiing van de deeltjesversneller een wetenschappelijk centrum creëert waar we allemaal bijeen kunnen komen om gezamenlijk uitstekende wetenschappelijke prestaties te leveren."

De installatie werd ongeveer 30 km van de Israëlische grens in de buurt van de Allenby brug gebouwd, de grensovergang tussen Israël en Jordanië. Deze synchrotron lichtdeeltjesversneller gaat de onderzoekers voor verschillende wetenschappelijke experimenten dienen die een heel spectrum aan onderzoeksgebieden beslaan, zoals milieubescherming, biologie, chemie, materiaalkunde, archeologie en archeologische datering. Momenteel bestaan er in de hele wereld zo'n 60 soortgelijke installaties, al mag men betwijfelen of een van deze installaties wel zulke grote bruggen slaat als de in 2017 in Jordanië in bedrijf te nemen installatie. *ML*■

'PRE-NOBELPRIJS' VOOR ISRAËLISCHE ONDERZOEKERS

Twee hoogleraren van de Hebreeuwse universiteit te Jeruzalem zijn onderscheiden met de Horowitz prijs van de Columbia universiteit van New York. Deze prijs geldt als een 'pre-Nobelprijs', omdat veel met deze onderscheiding geëerde wetenschappers later een Nobelprijs hebben ontvangen. De met emeritaat gegane en op verschillende deelgebieden gespecialiseerde moleculair biologen Howard Cedar en Aaron Razin werden samen met een Amerikaanse collega geëerd wegens hun pionierswerk op het gebied van de epigenetica, waarvan gezegd werd: "U hebt een beslissend stempel gezet op ons begrip van het functioneren van de genenregulering en van wat er gebeurt als een proces mislukt". *AN*■

ARCHEOLOGIE

TUSSEN DAVID & GOLIATH

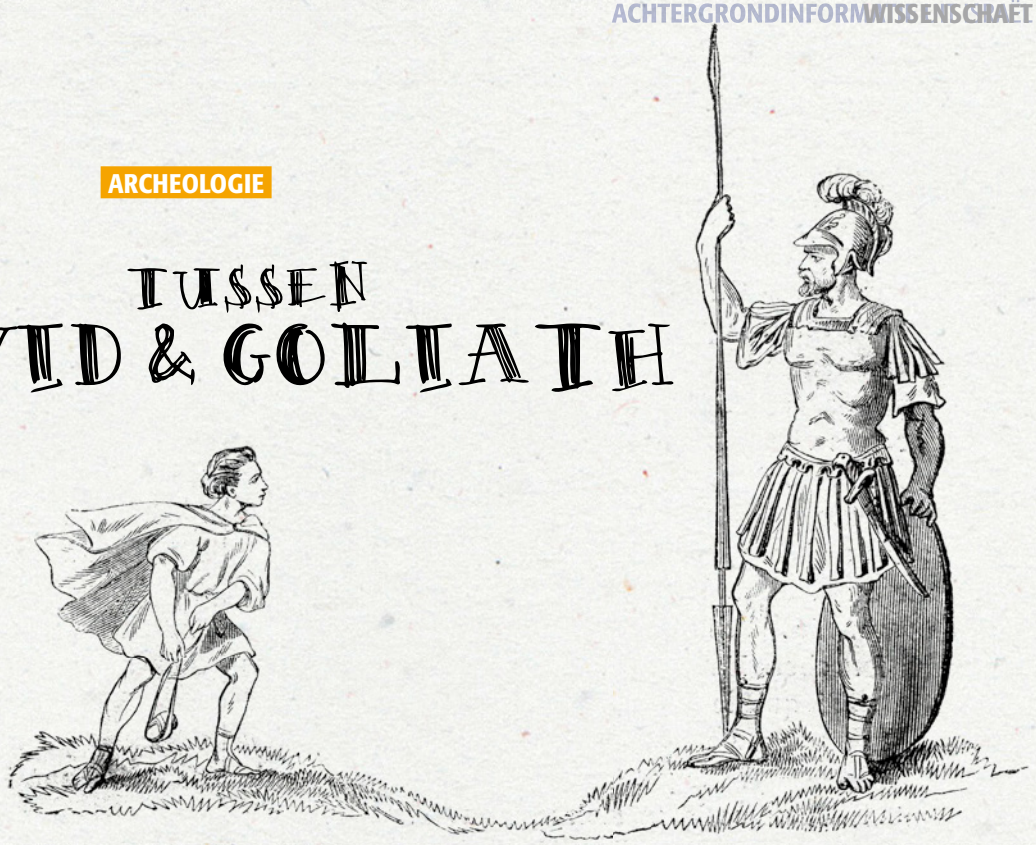

Een speciale tentoonstelling in het Bible Lands museum in Jeruzalem stelt voor het eerst de vondsten tentoon die men in het Eladal heeft gedaan, waar volgens de Bijbel het gevecht van de jonge herder David met de Filistijnse reus Goliath heeft plaatsgevonden.

Aan de kassa van het Bible Lands museum stuitte ik op een lange rij, maar gelukkig verspreidden de talrijke bezoekers zich over het hele museum, zodat je de unieke tentoonstellingsstukken zonder gedrang in alle rust kon bekijken. Aan zeldzaamheden is op deze speciale tentoonstelling van zo'n 100 voorwerpen onder de titel 'Tussen David en Goliath' waarlijk geen gebrek. De overzienbare, maar voor dit museum principieel gebruikelijke, zeer goed gepresenteerde tentoonstelling dompelt de bezoeker na een korte film over het verloop van de opgravingen tussen 2007 en 2013 snel in bijbelse tijden onder, om precies te zijn in de tijd tegen het eind van de elfde en het begin van de tiende eeuw, de tijd van de legendarische koning David. De artefacten zijn voorzien van Bijbelverzen. De 3000 jaar oude vondsten en de Bijbelgedeelten corresponderen prachtig met elkaar; de woorden worden gewoon levend.

Vooraf moeten we over deze tentoonstelling opmerken: zoals altijd in de wereld van de wetenschappen die niet binnen het terrein van de natuurwetenschappen met hun 'harde feiten' vallen, bestaan er ook over de interpretatie van de op deze tentoonstelling getoonde voorwerpen verschillende uitgangspunten. Israëls archeologen die gespecialiseerd zijn in de overgangstijd van de richterentijd naar de periode van het verenigde koninkrijk onder David, debatteren al tientallen jaren over twee tegenovergestelde uitgangspunten: sommige befaamde archeologen geloven niet dat er onder koning David een belangrijk koninkrijk bestond. Daarom geloven ze niet dat de vondsten in de tegenwoordige Khirbet Qeijafa geheten ruïnestad inderdaad op een zuidelijke uitbreiding van het koninkrijk van David wijzen en blijven ze vermoeden dat het om een stad van de Filistijnen of zelfs een nederzetting van de Kanaänieten gaat.

Professor Josef Garfinkel van de Hebreeuwse universiteit te Jeruzalem en Saar Ganor van het Israëlische Bureau voor Oudheden hebben zes zomers lang opgravingen gedaan in Khirbet Qeijafa en veel vondsten voor de dag gehaald die zij in het gehele samenspel volkomen anders interpreteren dan sommigen van hun collega's. Steeds opnieuw waren de vondsten nieuws, zoals het radiokoolstof onderzoek van de 28 per plaatse gevonden olijfpitten, dat het vermoeden van Garfinkel bevestigde dat deze plaats rond het jaar 1000 v.Chr. bewoond was. Andere verrassingen kwamen beetje bij beetje naar boven. Ook wij hebben bericht

over de sensationele vondst van twee stadspoorten in één keer, want de archeologen die in Khirbet Qeijafa aan het graven waren maakten toen openbaar dat ze de in de Bijbel genoemde nederzetting Saäraïm (twee poorten, 1 Sam. 17:52) hadden ontdekt. Het baarde opzien omdat de overeenkomst met de radiokoolstofmethode evenals architectonische eigenaardigheden erop wezen dat men voor het eerst een versterkte stad van het koninkrijk van David aan de grens van het gebied van de Filistijnen had gevonden en wel in een gebied waar volgens de Bijbel David met Goliath heeft gestreden.

Op de tentoonstelling leert men nog veel meer over de bijzonderheden die deze opgravingen aan het licht hebben gebracht, veel meer dan slechts architectonische kenmerken van ruïnes, ook sieraden, wapens en voorraadkruiken evenals keukengerei. Het middelpunt van de tentoonstelling vormt een heel bijzonder object, dat voor Garfinkel tenslotte de doorlag geeft dat deze ruïnes een voorpost zijn geweest van het koninkrijk Juda in de tijd dat koning David regeerde. Dit voorwerp werpt echter niet alleen licht op de toenmalige betekenis van deze plaats die we sinds halverwege de 19de eeuw als Khirbet Qeijafa kennen (zonder dat we iets over de overlevering van de plaatsnaam weten), maar eveneens op de dynastie van David en zijn zoon Salomo, en daarmee tenslotte op veel bijzonderheden rond de eerste tempel.

Het ter gelegenheid van de tentoonstelling in het museum aangeboden boek Solomon´s Temple and Palace van Garfinkel leest als een spannende misdaadroman waarin het ene na het andere puzzelstukje op zijn plaats wordt gelegd, maar wel voorzichtig wetenschappelijk en interdisciplinair overwogen. Als je de tentoonstelling hebt bezocht en het boek gelezen hebt, kun je Garfinkels woorden begrijpen: “Het is het eerste dergelijke model uit de regio Juda en wordt precies in de juiste tijd gedateerd. Dit model past precies bij de bijbelse beschrijving van de tempel van Salomo die de Bijbel ons in handen geeft. Dichter bij het heilige der heilige kun je nauwelijks komen.”

Dit gevonden voorwerp is een tempelmodel, een soort kist (21 bij 26 cm groot en 35 cm hoog), die men in talloze stukjes versplinterd in de grond vond en moeizaam weer in elkaar heeft gezet, waarbij men de ontbrekende stukken ten behoeve van een betere stabiliteit met een andere kleur heeft aangevuld. Men heeft ter plekke nog meer van zulke rituele voorwerpen gevonden in ruimten die op basis van verschillende aanwijzingen duidelijk voor religieuze doeleinden zijn gebruikt, maar alleen het genoemde tempelmodel is van steen. Voor de archeologen zijn dit samen met het fijne handwerk en de vroeger opgebrachte rode kleur bewijzen dat het een bijzondere waarde had. Het is ondoenlijk om de afzonderlijke elementen van dit tempelmodel, ingebed in de bijbelse voorstellingen over de eerste tempel in Jeruzalem hier weer te geven (2 Kron. 1-5, 1 Kon. 6-7, Ex. 25-27; 36-38, Ez. 40-48). Afzonderlijke elementen van dit model, zoals afgebeelde trigliefen (platen aan het fries van een reeks zuilen die de einden van de nokgordingen van de houten balken van een dakconstructie aangeven), bewijzen: “Hij bedekte het huis met dwarsbalken en rijen van ceders” (1 Kon. 6:9). De toegang tot het heilige der heiligen met zijn vijfhoekige deurposten respectievelijk verdiept liggende deurnissen (1 Kon. 6:31) en de schaalgrootte van het model en de bijbelse gegevens komen tot in het kleinste detail met elkaar overeen en ook met een soortgelijk in Motza bij Jeruzalem ontdekt model. Niet alleen voor Garfinkel, maar ook voor veel anderen staat vast dat Khirbet Qeijafa in zowel geopolitiek als economisch opzicht een belangrijke plaats was in het koninkrijk van David die een duurzame religieuze band met de tempel in Jeruzalem onderhield en ons deze band zonder enige twijfel niet alleen onder ogen brengt, maar ons de Bijbeltekst dankzij dit destijds vervaardigde voorwerp zelfs nog beter doet verstaan. *AN*■

> Prof. Garfinkel: “Het model past precies op de beschrijving van de tempel van Salomo die de Bijbel ons ter hand stelt”.

Colofon NIEUWS UIT ISRAËL®

NEDERLAND:

Beth-Shalom,
Postbus 193,
3940 AD Doorn
telefoon 0343 477288
fax 0343 477447
E-mail: info@beth-shalom.nl

ABONNEMENTEN:

Beth Shalom,
Postbus 193,
3940 AD Doorn,
tel. 0343 477288
Giften: IBAN NL27INGB0000094400 t.n.v. Beth-Shalom Doorn
En extra: BIC: INGBNL2A
Betalingen: IBAN NL52 INGB 0000 4092 00 BIC INGBNL2A
t .n.v. Middernachtsroep Doorn ook voor België.

«Nieuws uit Israël» verschijnt ook in het Duits, Frans, Engels, Spaans, Portugees, Hongaars en Roemeens. Alleen in de betreffende landen.
Abonnement Nederland en België: gratis, Vanuit Nederland naar andere landen in Europa: EUR 26.40, Buiten Europa en Suriname: EUR 31.80.

GASTENHUIS IN ISRAËL:

Beth-Shalom, P.O.B. 6208,
Haifa 31060/Karmel Israël
tel. 00972-4-83774-81

TESTAMENTAIRE BESCHIKKINGEN:

(via een notaris)
«Ik legateer vrij van rechten en kosten aan de Stichting: Zendingswerk Middernachtsroep statutair gevestigd te LEIDEN en geregistreerd onder nummer .41166018. bij de Kamer van Koophandel Rijnland, een bedrag van EUR…»

Algemeen Nut Beogende Instelling ANBI

Gedachtig aan het feit, dat alle menselijke kennis slechts onvolkomen is (1 Cor. 13:9), geven de auteurs voor eigen verantwoording hun persoonlijke visie weer

AUTEURS

Initialen van de auteurs en bronvermeldingen in dit nummer:
CM = Conno Malgo; FW = Fredi Winkler; ZL = Zwi Lidar

Voor de inhoud van vreemde web-pagina’s waarnaar verwezen werd kunnen wij niet aansprakelijk worden gesteld. Wij verklaren hiermee uitdrukkelijk, dat op het tijdstip van het tot stand brengen van de link geen illegale inhoud op de verbonden websites herkenbaar waren. Op de actuele en toekomstige vormgeving, de inhoud of de auteursrechten van de verbonden sites hebben wij geen invloed. Voor illegale, foute of onvolledige inhoud en vooral voor schade, die uit het aanklikken of niet aanklikken van zulke aangeboden informatie ontstaat, is alleen de aanbieder van de site verantwoordelijk, naar wie verwezen werd, niet degene, die enkel via links naar de bewuste publicaties verwijst.

Nu te bestellen...

* aanbieding geldig t/m 17-12-2016

De profeet Zacharia - Visioen voor een nieuwe tijd

De boodschap van de profeet Zacharia is zo'n bemoediging met het oog op de toekomst, zonder daarbij te verzwijgen, dat Israël en de naties nog door menige crisis bezocht zullen worden.

Het boek Zacharia wordt als de «meest Messiaanse, apocalyptische, en eschatologische van alle geschriften van het Oude Testament» betiteld. Geen andere profeet geeft in zo'n kort bestek zoveel profetie over Christus, Israël en de naties. Maarten Luther heeft het boek Zacharia als de «kwintessens» van de profeten betiteld. In het Nieuwe Testament hebben ongeveer 40 citaten of toespelingen betrekking op het boek Zacharia.

Norbert Lieth • paperback • leverbaar vanaf 1 december 2016 • € 9,95

De Judasbrief

Niet voor niets verschijnt de Judasbrief in gangbare Bijbelvertalingen als laatste brief voor het boek Openbaring. De schrijver toont voorbeelden uit het verleden die wijzen op de toekomst. Vooral de opname van Henoch is een beeld van de Opname der gelovigen. Een denkbare schets van de geestelijke toestand op de hele aarde, vlak voor de Opname en de daarop volgende Apocalyps.

N. Lieth • 148 p. • paperback ~~€ 7,50~~ **€ 5,00***

Sporen in het leven van David

David laat in zijn leven sporen achter, die een zielzorgerlijke en profetische component hebben. De Bijbel laat hem zien als de «man naar Gods hart». Daarom is het niet verwonderlijk dat God door de sporen die wij in zijn leven ontdekken profetisch wijst op het leven, lijden, sterven en de opstanding van Jezus. Ze voeren zelfs tot in het koninkrijk van Jezus Christus, tot in het Duizendjarige Rijk.

N. Lieth • 152 p. • gebonden ~~€ 8,00~~ **€ 5,00***

Wat de toekomst ons brengt

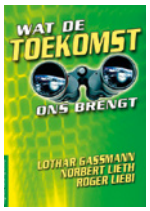

Het eerste boek van de Bijbel laat ons zien waar wij vandaan komen; het laatste boek van de Bijbel openbaart waar wij heengaan. Daartussen liggen vele hoofdstukken die gaan over ons leven en over alles wat God gedaan heeft om ons een heerlijke toekomst te bereiden.
De auteurs van dit boek laten uit de volheid van Gods Woord enige zeer interessante gedeelten zien die wijzen op Degene, Die verleden, heden en toekomst vast in handen houdt.

o.a. N. Lieth • 208 p. ~~€ 4,90~~ **€ 3,00***

55 Antwoorden op vragen over het leven na de dood

Zijn er dieren in de hemel? Dat is een goeie vraag. En zo zijn er veel andere vragen die de mensen bezighouden, zoals: Weten de bewoners van de hemel wat er aan de hand is op de aarde? Of: Kunnen zelfmoordenaars in de hemel komen? Ga aan de slag met het stellen van moeilijke vragen. In dit boek krijgt u duidelijke, begrijpelijke en informatieve antwoorden op vragen die u misschien niet durfde te stellen…

Mark Hitchcock • 232 p. • paperback **€ 11,95**

Israëlkalender 2017

Onze Israëlkalender, die we elk jaar uitgeven. Zoals altijd zijn er weer prachtige foto's te zien met een passend Bijbelvers. Christelijke en Joodse feestdagen worden er ook in vermeld.

Een 'must have' voor iedere Israëlvriend!

Afmetingen: 41,0 bij 29,7cm **€ 11,50**

Zendingswerk Middernachtsroep
Postbus 193
3940 AD Doorn

0343 - 477 288
bestelling@middernachtsroep.nl
www.middernachtsroep.nl

Maranathaweek Middernachtsroep

Wat heeft het Mattheüs-evangelie ons vandaag te zeggen?

Datum: 4 t/m 12 februari 2017

Verdere informatie, zoals plaatsen en tijdstip, vermelden we in het volgende nummer.

Norbert Lieth

Middernachtsroep